

SVJEDOCANSTVO

KRIZNI PUT DO MORA

USPOMENE HRVATSKOG DOCASNIKA NA DANE POVLACENJA I KALVARIJE HRVATSKE VOJSKE. SVJEDOCANSTVO O DVJEMA SIROJ JAVNOSTI NEPOZNATIM JAMAMA U KOJE SU PARTIZANI BACALI HRVATE. PISAC OVIH REDAKA OBJEMA JE IZMAKAO ZA VLAS

Bivsi hrvatski vojnik, koji zivi u Novom Zelandu, a zbog stanovitih obzira prema rodbini u domovini ne otkriva za javnost svoje ime. U uvodu svog pisma kaze da ga je na pisanje potaknuo clanak Srecka Bolcica - "Tajna jame u Slovenskoj Bistrici".

Ovaj hrvatski vojnik-docasnik osobno je upoznao dvije takve jame. Njegovo vjerodostojno svjedenje jos je jedan dokument u razotkrivanju posljeratnog zlocina nad hrvatskim narodom, vojnicima i civilima.

"SVE U RASULU"

Bio sam pripadnik hrvatske ratne mornarice u cinu desetnika. Svrsetak rata docekao sam u Zagrebu. Na zalost, one noci kada se povlacila hrvatska vojska nisam bio u sluzbi. Nalazio sam se u privatnom stanu u Vlaskoj ulici kod rodbine. Tek kad sam ujutro dosao u moju vojarnu u ulici Mosinskoga, doznao sam sto se u tijeku noci odigralo. Toga sam dana trebao po rasporedu biti razvodnik straze. Kad sam se javio na duznost, nikoga nije bilo od mojih castnika. Samo je tu bilo nekoliko vojnika, koji su pljackali skladiste. Stajao sam skamenjen poput Lotove zene. Nigdje nikoga s visim cinom od mene. Obuzela me tuga gledajuci bezdusnu pljacku hrvatske imovine.

U tome casu pojavio se kapetan korvete Konjevic. Javio sam mu se i upitao sto mi je ciniti. "Sve je u rasulu" odgovorio mi je, "gledaj nekako nabaviti civilno odjelo i sakrij se".

Nisam ga poslusao, nego sam uzeo pusku i nekoliko metaka. Imao sam takodjer svoj sluzbeni revolver Beretta 9mm i nekoliko bombi. Uputio sam se prema Pejavicevu trgu. Tu susretnem jos dvojicu mornara, obojica rodnom iz Podsuseda. Oni su se dobro natovarili vojnom opremom i gledali da sto prije uhvate tramvaj za Cernomerac. Ja se uputih prema Maksimiru, jer sam cuo da ondje ima skupina vojaka. Podatak nije bio tocan. Nasao sam se posve sam, u istocnom dijelu grada. Pusku i bombe sakrio sam u jedan grm, da po to opet dodjem ako mi zatreba, a samokres sam stavio u dzep te se vratih u stan u Vlaskoj ulici. Tu sam se obukao u gradjansko odijelo i cekao kao i ostali sto ce se dogoditi. Zagreb je bio napusten, sav pust. Beskrajno tuzan prizor. Kumicic, kojem je poglavnik pred svoj bijeg predao privremenu vlast u gradu, da on preda grad partizanima, stalno je preko radija upozoravao da se zakljucaju kucne veze i da nitko bez potrebe ne izlazi na ulicu.

Iduceg dana dosli su partizani, u dronjcima i opancima. U zagrebackim vojarnama presvalcili su se u hrvatsku opremu, kao zmije sto mijenjaju kozu. Po cijeloj maksimirskoj cesti ostavljali su svoje usi.

Tri dana kasnije objavljen je preko radija proglas da se svi hrvatski vojnici moraju javiti na mjestima svojih bivsih postrojbi. Ja sam se sklanjavao jedan dan i onda izisao iz stana. Pred crkvom Sv. Petra sretnem svojeg bivseg mornara, koji se vec bio prijavio, i on mi kaze da je upravo posao po mene.

Krenemo zajedno u Mosinskijevu ulicu. Kad tamo nekoliko hrvatskih docastnika s petokrakama. Oni su sada komandiri i komesari. I mene "ukrasise" partizanskim oznakama.

"SAMOBORCEKOM NA KRIZNI PUT"

Dok sam bio na strazi, dodje neki "brat" od preko Drine pa pita; "Eli Bre, koja ste vi divizija?"

"Ja odgovorim: "Mi smo mornari hrvatske ratne mornarice, a sad uvrsteni u sastav jugoslavenske mornarice. "Na to on ispali rafal psovki, sve "u majcinu", i sve nas strpa u jednu dvoranu. Tu nas je bilo oko 280. Odredise: Pokret za Srbiju. Kad smo stigli u Ilicu, oni pitaju za zeljeznicku postaju i "voz".

Netko im pokaza put do Zapadnog kolodvora. Kad mi tamo, pita onaj sto nas je vodio nosaca: "Kad ce bre da stigne voz za Beograd". Nosac odgovori da "voz ne ide skroz", jer da je sve poruseno. On ga uputi na vlak za Samobor. I tako se mi uputismo na uskotracni "Samoborcek", zvan "Peglica". Stigli smo u Samobor. Kod svratista "Lavica" imamo sto vidjeti: bijedna hrvatska vojska, sva izmucena, oko 15.000 ljudi, prekrili trg i sve oko svratista. Cuvaju ih Slovenci, nad njihovom mjestu vijori se slovenska zasatva, a na drugom mjestu srpska. A mi, cvijet i ponos Hrvatske, lezimo tu u prasini iznemogli i blijedi.

Sutradan ujutro osvanu duhovski blagdan, ali ne za nas. Dobili smo nesto malo hrane, sto je skupilo domace stanovnistvo a nesto od Crvenog kriza. Onda pokret. Jedni prema Bjelovaru, a nas uputise prema Karlovcu. Strahote su pocele 20-tak kilometara od Zagreba, u Rakovu potoku i Zdencini.

Po noci ulazimo u Karlovac. Prolazimo pokraj neke visoke zgrade, mislim cetverokatnice. U njoj nabijeni ljudi kao u kosnici, zavijaju i zapomazu. Nikad nisam saznao sto se unutra dogadjalo, samo mi dok budem ziv ti krikovi nece izic iz sjecanja.

Zatim smo dosli do mjesta gdje Korana ujece u Kupu. Tu su nas nagurali na tijesan prostor, da smo jedva mogli stajati a kamoli lezati. Kad je svanulo, nas bivsi castnik namjesnik trazi strazara da ga odvede pred zapovijednika grada. Ovaj pristane na to. Taj je zapovijednik bio rodjak naseg sudruga. Neznam mu ime, ali on je dosao tamo i sve nas mornare izveo i smjestio u tvornicu parketa. Tu smo na cas bili slobodni i uspjeti smo nabaviti nesto hrane i malo se oporaviti.

Tada nas je on uputio u Rijeku. Dade nam svakome petokratku i pet vojnika da nas sprovedu u Rijeku. Kad smo tamo stigli Srbi nam opet poskidali zvijezde, i tu je poceo nas krizni put do Trsta.

TAJANSTVENI ZADRANIN I JAMA SMRTI NAD LOVRANOM I KORCULI

Dodjosmo pjeske nadomak Trsta, kad, vidi vruga, partizani moraju bjezati, pa i nas tjeraju kao stoku trskom prema Puli. Dovukli smo se do Pule, ondje su nas drzali 3 dana bez vode i hrane. Onda pokret u Opatiju, iz Opatije natrag u Lovran, gdje su nas smjestili u talijansku vojarnu. Tu su nas poceli muciti. Podjelili su nas u tri skupine: obicni vojnici, docastnici i casnici. Poceli su nas ispitivati i suditi.

Tko god je imao i najmanji cin bio je proglasen krivim. Hvatili su ljude na trik: kako oni sve znaju o svakome. Meni su tvrdili da sam dobio visoko odlikovanje na Crnom moru. Rekao sam da na Crnom moru nikada nisam bio i da medju mornarima ima barem dvadeset njih koji me poznaju i mogu svjedociti. Slijedece noci dodje taj istrazitelj s novom idejom: pita me gdje mi je odlikovanje Kralja Zvonimira? Rekoh da nisam bio na takvom polozaaju da bi ga mogao dobiti, iako bih od srca rado da sam mogao.

Ovo me je stajalo smrtne osude. No, izpitivanje se produljilo i na iducu noc. Ovaj put izpitivao me neki Zadrantin. Njemu sam rekao da sam Hrvat, da sam sluzio domovini onako kako se od mene trazilo, Nikakvo odlikovanje nemam, imam samo cin desetnika. On me neko vrijeme gledao, razmisljajuci. Meni se cinilo kao citava vjecnost. Napokon se digne, pruzi mi ruku, povede me do vrata i rece: "Ne idi natrag u svoju sobu, nego otidji medju obicne vojnike, i nikome ni rijeci o svemu ovome!"

Blago me potapsa po ramenu i rece: "Zbrisi u sobu broj 12!"

Slijedece noci su sve one koji su bili u mojoj docastnickoj sobi, njih 17 odveli povise mjesta Lovrana i poubijali ih. Odveli su ih oko 10 sati navecer. Ujutro su njihove odore bile na ubojicama. Zasto je mene onaj zadranti spasio, nikada nisam saznao. Bio bih sretan da mu znadem barem ime.

Nakon toga odvojili su sve mlade ispod 24 godine, njih oko 150, i odveli ih neznam kamo, a nas 130 strpali u ladju i vozili nas najprije do Zadra, pa u Sibenik, Split i na Korculu.

Na tom divnom otoku prikazali su nas pucanstvu kao najgore koljace. Ljudi su bili nakostruseni na nas kao macka na psa. No, vec sutradan pucanstvo je znalo tko smo mi. Raspolozenje se okrenulo nama u prilog, sto nasim cuvarima nije bilo po volji. Tada su nas opet u noci digli, odveli na obalu i tu nas stali trpati u ladju.

U nju su stala 102-ica, a nas 28 ostalo je u Korculi. Njih su otpremili u Boku Kotorsku.

U Korculi je bilo zarobljenih i njemackih mornara i zrakoplovaca, nas hrvatskih mornara i nekoliko ustasa iz Konavala. Jedne noci nestali su njemacki mornari, druge noci ustase a trece noci njemacki zrakoplovci.

Dvije noci nakon toga bio je mir. Onda su odveli i nas ostale, rekose nam da idemo vaditi iz mora pijesak za gradnju. Dovedli su nas do mjesta Lumbarde, a otud pjeske u sumu. Na pola puta od Korcule do Lumbarde bio se pokvario motor na barci i trebalo je vremena da se to popravi. Tako se nas put oduljio, pa se vec stalo daniti kad smo se priblizivali sumi. U to nas sustigne kurir na biciklu, donio je iz grada Korcule poruku da se vratimo u luku. Deste vojnika koji su nas sprovodili nerado su to izvršili.

ODLASCI BEZ POVRATKA

Oko 10 sati prije podne pozovu mene i pitaju me dali bi znao popraviti prijenosni remen na elektricnoj centrali. Popravio sam to i stroj je proradio. Tu je radio jedan dubrovcanin (znam mu ime, ali to za sada neka ostane tajna), taj mi je ispričovjedao sto se dogodilo s njemcima i ustasama.

Komesar i komandant oba Crnogorci, s nekoliko vojnika Crnogoraca iz Ulcinja odveli su te ljude u sumu, gdje se nalazi jama zvana **"BUTINA JAMA"**.

Ondje su ih svukli do gola i poceli ih klati. Pritom su im pomagali neki domaci ljudi. Jednom sam zapamtio ime: xx xx, s nadimkom xx.

Dok su to radili pocelo se daniti, pa su stali zive bacati u jamu. Onda su iz strojnice pucali unutra i bacali bombe. Isti mi Dubrovcanin rece da je u jami jos ostalo zivih ljudi, i kako se iz jame cuje zapomaganje. Bojali su se da to ne cujemo pa da ne pobijesnimo i navalimo na njih, zato su nas vratili natrag. Isti mi je otvorio jednu veliku skolsku dvoranu i pokazao mi njihovu robu. Tu su partizani po cijelu noc kopali i trazili vrijednosti. Poslije su meni, tom dubrovcaninu i jednom hercegovcu nalozili da tu robu po cijeli dan slazemo u bale i vezemo konopcem.

Hercegovac je u jednom dzepu nasao sliku srca Isusova i obiteljsku fotografiju jednog covjeka iz Konavala. Uzeo je to, u namjeri da ce to poslje predati njegovoj obitelji. Neznam je li to uspio uciniti.

Ja sam tom prilikom vidio fotografije, na kojima su na poledjini njemci uz zadnjem casu napisali svojim milima: (Letzte grusse!" I sad me uhvati duboka tuga kad se toga sjetim. Bio sam spremio nekoliko tih slika da ih mogu jednom kome pokazati. Ali prijatelj dubrovcanin je to opazio i opmenuo me; "Kod tebe ce biti pretraga i ako ti ovo nadju ode ti glava".

Imao je pravo. Kad sam završio posao, morao sam se svuci do gola i stajati u hodniku dok je strazar premetao moju odjecu. Tako, evo, da znate za jos jednu

jamu jugokomunistickih zvjerstava. Nalazio sam se u blizini i druge jame, kojoj sam takodjer za vlas izmaknuo, zahvaljujuci onom zadraniu nepoznata mi imena. Ta se jama nalazi negdje iznad Lovrana, no o njoj neznam blizih pojedinosti. To bi trebalo da opise netko iz onog kraja kome je to bolje poznato.

Ja sam pobjegao iz Jugoslavije 1957. god. Pribivao sam u Njemackoj, gdje sam dobio politicki azil, a sada zivim u Novom Zelandu. Ovom prilikom bi htio istaknuti imena dvojice krvnika. Jedan je xx xx, Srbin, iz sela Grmusica broj 4 kraj Gline: bio je milicionar, po zadatku otpremljen u Njemacku tamo dobio azil, a nalazi se negdje u Munchenu, mislim u predgradju Grunwald. Taj covjekje visestruki ubojica, sto mi je sam jednom prilikom u povjerenju otkrio.

Drugi ubojica je Hrvat: xx xx iz Crkvenice, bio je udbas, a sada je trgovacki pomocnik. Neznam gdje se sada nalazi. Jedan njegov mjestanin mi je rekao da je taj ubio vise ljudi nego sto ima vlasi na glavi. Navodno daje izgubio polozej zbog "inforbirovstva".

Nisam skolovan, seljacki sam sin i imam samo pucku skolu ali sam rodoljub i zelim samo jedno - ostvarenje zelje svih nas: Slobodna i Nezavsina Drzava Hrvatska.

HRVATSKI VOJNIK MORNAR